

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

कु. शशिकला अहिराव
प्रकल्प अधिकारी, पेण
एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
पेण जिल्हा, रायगड
दिनांक 24.05.2023

प्रिय मॅडम,

कॉलेज ऑफ होम सायन्स निर्मला निकेतन ह्यांचे माफत किचन गार्डन माध्यमातून भाज्यांची लागवड करुन आदिवासी मुलामुलीचं पोषण पातळी वाढवणे ह्य योजनेचि संक्षिप्त अपडेट .

धन्यवाद

Ratnaraje Thar

डॉ रत्नराजे थार

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

1. डॉ अनुराधा बक्षी	(I/c प्रिन्सिपल कॉलेज ऑफ होम सायन्स निर्मला निकेतन)
2. डॉ रत्नराजे थार	(संचालक आणि प्रकल्प समन्वयक संशोधन युनिट)
3. मिस नोएला डायस	(व्यवस्थापक, कॉलेज ऑफ होम सायन्स निर्मला निकेतन)
4. श्रीमती ममता के भिंगार्डे	(लिपिक)
5. श्री.तेजस दाभणे	(क्षेत्र अधिकारी)

प्रकल्पाचे नाव- कॉलेज ऑफ होम सायन्स निर्मला निकेतन ह्यांचे माफत किचन गार्डन माध्यमातून भाज्यांची लागवड करुन आदिवासी मुलामुलीचं पोषण पातळी वाढवणे

उद्दिष्टे: किचन गार्डन आणि पोषण शिक्षणाचे काम सुरू करण्याची तारीख.

जून 2023 पर्यंतची परिस्थिती

- चाफेवाडी आश्रम शाळा येथे पूर्वी मशागत करून शेणखत टाकून लाल माट, गवार , चवळी, चवळी माट, पालक यांसारख्या पाले भाजी लागवड केली होती. भाजी तयार करून विद्यार्थ्यांना दिली होती.
- सावरसाई आश्रम शाळा येथे पूर्वी मशागत करून शेणखत टाकून लाल माट, गवार , चवळी, चवळी माट, पालक यांसारख्या पाले भाजी लागवड केली होती. भाजी तयार करून विद्यार्थ्यांना दिली होती.
- पाथरज आश्रम शाळा येथे मशागत व शेण खत टाकले होते.वाफे तयार केले होते.
- भाळीवडी आश्रम येथे खूप मोठा खड्डा होता तिथे बाहेरील माती टाकली होती. मशागत केली होती. पाथरज येथे मशागत पूर्ण करून वाफे तयार केले होते.
- वरवणे आश्रम शाळा येथे मशागत या पूर्वी केली होती.वाफे तयार केले होते. वरसाई येथे पाण्याची अडचण असल्याने लागवड तेव्हा करता आली नाही.
- वरसाई आश्रम शाळा, येथे मशागत या पूर्वी केली होती.वाफे तयार केले होते. वरसाई येथे पाण्याची अडचण असल्याने लागवड तेव्हा करता आली नाही.
- सानेगाव आश्रम शाळा येथे जागेची मशागत करून घेतली वाफे तयार केले होते. मात्र पाणी समस्या असल्याने लागवड होऊ शकली नाही.
- पिंगलस आश्रमशाळा येथे जागेची मशागत करून घेतली वाफे तयार केले होते. मात्र पाणी समस्या असल्याने लागवड होऊ शकली नाही.

अडचणी व समस्या

एप्रिल, मे, मध्ये बहुतेक आश्रम शाळांना पाणी टंचाई निर्माण झाल्याने,लागवड होऊ शकली नाही तर काही ठिकाणी सातत्याने लागवड होऊ शकल्यामुळे पाऊस सुरू झाल्याने मोठ्या प्रमानात गवत उगवले.

एप्रिल मध्ये गारपीट व पाऊस अचानक झाल्याने चाफेवाडी व सावरसाई येथील पिकाचे खूप नुकसान झाले.

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

मे मध्ये आमचे नेहमी चे कामगार उत्तर प्रदेश त्यांच्या मूळ गावी गेले , त्याचा वेळो वेळी फॉलोअप घेतला पण ते आले च नाहीत तर त्यातील काही गार्डनर होते ते सुधा आले नाहीत. त्या मुळे आम्हला आखेर स्थानिक मजदुर, वेल्डर यांचा शोध घ्यावा लागला त्यात खूप वेळ गेला...

सतत पाऊस लागल्याने मशागत करण्यात अडचणी आल्या.

सध्याची परिस्थिती

चाफेवाडी आश्रम शाळा

- 1) प्लॉट वरील गवत काढले.
- 2) नांगराच्या साहाय्याने नांगरणी केली.
- 3) सन्या तयार करून घेतल्या.
- 4) भाजी पाला लागवड केली ,स्थानिक भाज्या गवार, दोडका, अंबाडी, भेंडी, तांदुळका, ढवली चवळी, श्रावण घेवडा, तांबडी चवळी, घोसाली, दने, माठ भाजी, दुधी, घेवडा, कारंले, आश्या 14 प्रकारच्या रानभाज्या लावल्या
- 5) गार्डनरची नियुक्ती केली आहे.

चाफेवाडी येथे बियाणे उगवले.

पाथरज आश्रमशाळा

- 1) गवत काढले
- 2) सन्या बनवण्याचे काम सुरू आहे.(पाऊस पडत असल्याने सन्या करण्यास व्यत्यय येत आहे.त्यामुळे माती चिकट होत आहे)
- 3) पेन प्रकल्प अधिकारी यांच्या सूचनेनुसार आम्ही पाथरज येथे आधीक अंदाजे 15 गुठे जमिनीची निवड केली आहे
- 4) पाथरज येथे गार्डनरची निवड केली केली आहे.
- 5) नवीन निवडलेल्या ठिकाणी मशागत लवकरच सुरू करणार आहोत
- 6) आधीच्या प्लॉट ला जाली तार कुंपण केले आहे.फक्त शाळेचे काम प्लॉटच्या पलीकडे असल्याने सुरू असल्याने रस्ता ठेवला आहे
- 7) 18 प्रकारचे बियाणे गार्डनर कडे सुपूर्द केले आहे.
- 8) पाथरज येथे सन्या पूर्ण झाल्या व वसई आलू व घरकानंदे याची लागवड केली.
- 9) पाथरज येथे भेंडी,चवळी,अंबाडी,गवार,तांबडा घेवडा, गरबा, घेवडा,घोसाळि,दोडका लागवड पूर्ण केली.

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

पाथरज येथे सऱ्या पाडल्या आहे

पाथरज नवीन प्लॉट वरती प्रथम औषध फवारणी करून नंतर ट्रॅक्टर फिरवून नगर्णी वा मशागत असे करावे लागेल

पाथरज येथे सऱ्या पूर्ण

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

पाथरज येथे लागवड पूर्ण केली.

पिंगलस आश्रमशाळा

- 1) पींगळस येथे गार्डनर ची नियुक्ती केली आहे
- 2) गवत काढण्याचे काम सुरू आहे.
- 3) पाऊस असल्याने तारकुंपण काम आजून सुरू केले नाही.
- 4) 18 प्रकारचे बियाणे गार्डनर कडे सुपूर्द केले आहे.

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

भाळीवडी आश्रमशाळा

- 1) भालीवडी येथे माती टाकली होती.
- 2) येथे महिला गार्डनर ची नियुक्ती करण्यात आली आहे.
- 3) गवत काढण्याचे काम सुरू आहे.
- 4) पेन प्रकल्प अधिकारी यांच्या सूचनेनुसार आम्ही पाथरज येथे आधीक अंदाजे 15 गुठे जमिनीची निवड केली आहे.
- 5) नवीन निवडलेल्या प्लॉट च्यापुढे पडलेला स्कॅपचा माल ट्रॅक्टरच्या साहाय्याने रस्ता तयार करून प्लॉट कडे जाण्याचा मार्ग तयार केला आहे.
- 6) 18 प्रकारचे बियाणे गार्डनर कडे सुपूर्द केले आहे.
- 7) तन नाशक ची फवारणी करून संपूर्ण गवत नष्ट करून मशागत करून लागवड लवकरच करत आहोत. पाऊस पडत असल्याने शक्य झाले नाही .

नवीन एक प्लॉट घेतलं आहे. तिथे पुढील भागात बिल्डिंग चे स्कॅप पडले होते तिथून आपण ट्रॅक्टर च्या साहाय्याने पुढील भागात जाण्यास रस्ता तयार करून घेतला आहे

सावरसाई आश्रमशाळा

- 1) येथे तार कुंपण केले आहे.
- 2) गवतावर फवारणी करून घेतली.
- 3) ट्रॅक्टर च्या साहाय्याने नांगरणी करण्याचा प्रयत्न केला. परंतु ट्रॅक्टर स्लीप होत आहे. पाउस थोडा कमी झाल्यावर आम्ही ट्रॅक्टर च्या साहाय्याने पूर्ण मशागत करून लागवड पूर्ण करू. पाऊस पुन्हा सुरू झाल्याने आता परसबाग मध्ये पाणी साठले आहे .
- 4) तार कुंपण झाले आहे. मात्र गेट लावायचा बाकी आहे. मागील कामगार वेल्डर निघून गेल्याने स्थानिक वेल्डर कामगार घेऊन उर्वरित काम पूर्ण करत आहोत. त्यामुळे त्यांनी आदीच्या वेल्डर ने सांगितलेले गेट च्या साहित्यात बदलाव करावा लागला. साहित्य पैसे दिले आहेत लवकरच गेट बसवू.
- 5) तसेच पावसाळी वातावरणामुळे दोन सिमेंट गोणी खराब झाल्या आहेत. नवीन ऑर्डर केल्या आहेत.

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

6) लागवडी साठी 18 प्रकारचे बियाणे दिले आहे.

सावरसाई येथे नांगरणी केली आहे ट्रॅक्टर ने मात्र जिन ओलसर असल्याने गवत कळल्यावर पुन्हा 1 तास ट्रॅक्टर ने मासागत केले जाणार आहे

वरवणे आश्रमशाळा

- 1) येथे तार कुंपण गेट पूर्ण झाला आहे.
- 2) माती टाकायची आहे मात्र पाऊस असल्याने माती शेतातील मिळण्यास अडचण येत आहे परंतु तरी माती सप्लायर मिळाला आहे. माती टाकून लागवड सुरू करू
- 3) गार्डनर ची नियुक्ती केली आहे.
- 4) लागवडी साठी बियाणे दिले आहे.

वरवणे आश्रम शाळा येथे काटातार वापरून काम कुंपण पूर्ण केले आहे.

वरसई आश्रम शाळा.

- 1) येथे गार्डनर नियुक्त केला आहे.
- 2) सिमेंट पोल उभे करण्यासाठी क्रस्टीन खडी टाकली आहे.
- 3) 18 प्रकारचे बियाणे लागवडी साठी दिले आहे.
- 5) सिमेंट च्या गोणी पावसामुळे खराब झाल्याने पुन्हा मागवल्या आहेत.

NIRMALA NIKETAN INSTITUTE'S
COLLEGE OF HOME SCIENCE
NIRMALA NIKETAN
RESEARCH UNIT

AFFILIATED TO THE UNIVERSITY OF MUMBAI
NAAC Accredited 'A+' Grade

49, New Marine Lines, Churchgate, Mumbai – 400 020. Phone: 2207 6503 / 2200 7544

E-mail: principal@nnchsc.edu.in / research@nnchsc.edu.in **Web:** www.nirmalaniketan.com

- 6) सिमेंट पोल तयार नसल्याने उशीर झाला आहे येत्या दोन दिवसात तार कुंपण सुरू होईल.
- 7) बाकी सर्व साहित्यांचे पैसे पेड केले आहेत.

सानेगाव आश्रमशाळा.

- 1) गार्डनर नियुक्त केला आहे.
- 2) प्लॉटसाठी तारकुंपण ची मोजणी केली आहे
- 3) पूर्व मशागत झाली आहे.गवत उगवल्याने पुन्हा मशागत करावी लागेल.
- 4) तार कुंपणसाठी वेल्डर व कामगार शोधले आहेत.
- 5) लागवडी साठी बियाणे दिले आहे.

सानेगाव आश्रम शाळा तालुका रोहा येथील परसबाग प्लॉट ची आताची स्थिती